

2013:27

Agusastugan 2013

Antikvarisk medverkan, 2013

Jimmy Juhlin Alftberg

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2013:27

Agusastugan 2013

Antikvarisk medverkan, 2013
Andrarum socken, 1022
Tomelilla kommun
Skåne län

Jimmy Juhlin Alftberg

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx

www.regionmuseet.se

© 2013 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
E-rapport 2013:27

Omslagsfoto: Agusastugan, vy mot västra långsidan.
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

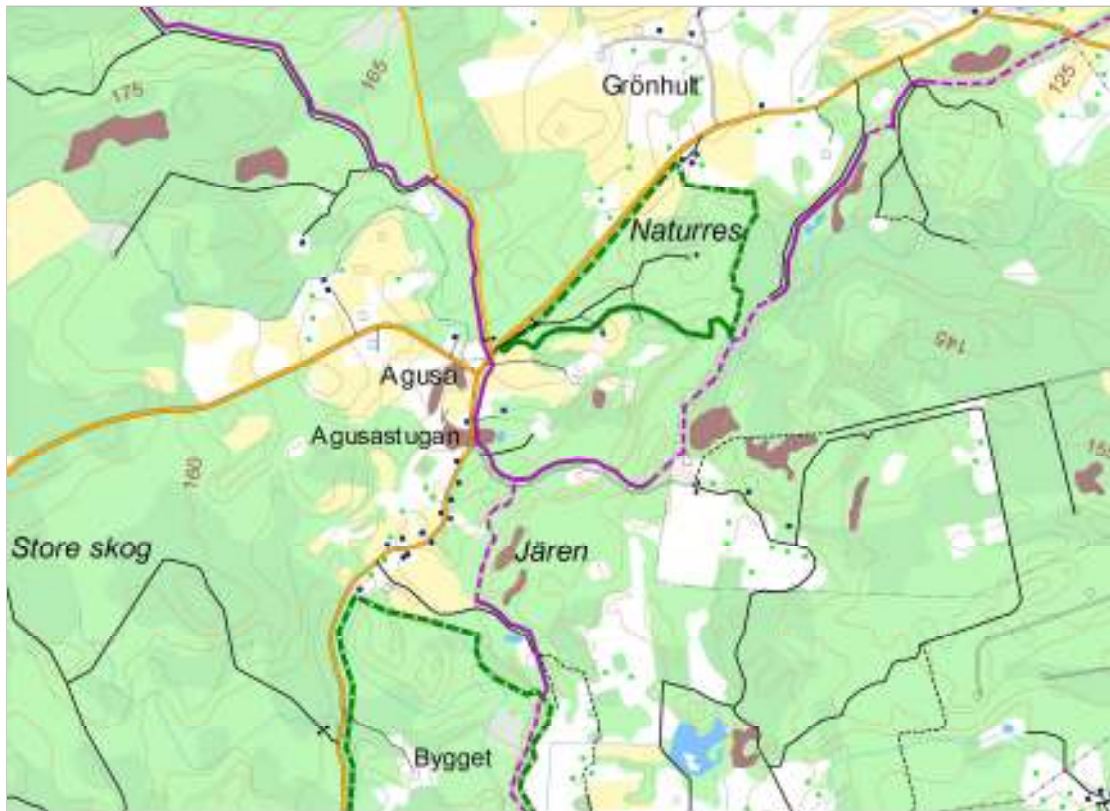
Agusastugan 2013

Innehåll

Sammanfattning av utförda åtgärder	5
Administrativa uppgifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	5
Skyddsföreskrifter enligt KML	5
Utförda åtgärder	6
Fasader	6
Fönster	6
Övrigt	7
Iakttagelser under restaureringen	8
Avvikelser från arbetshandlingar	8
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	8
Övriga handlingar med relevans för ärendet	9

Tomelilla kommun, Agusastugan ungefärligt markerad.

Del av Andrarum socken, Agusastugan markerad.

Sammanfattning av utförda åtgärder

Under årets arbeten har tre fackfyllningar i korsvirkesstommen omputsats, ett gavelfönster nyttillverkats och en dörrstolpe fixerats. Dessutom har locklister och vattbrädor bytts eller kompletterats och flera av fackfyllningarna vittats.

Administrativa uppgifter

Objekt	Agusastugan
Socken	Andrarum
Kommun	Tomelilla
Arbetshandlingar	2012-08-30, Knadriks Kulturbygg
Länsstyrelsens diarienummer	434-19891-12
Regionmuseets diarienummer	K12.20-217-12, 1022
Byggherre/beställare	Albo härads hembygdsförening
Entreprenör	Knadriks Kulturbygg
Antikvarisk medverkan	Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne genom Jimmy Juhlin Alftberg
Byggnadstid	September 2013
Slutbesiktning	2013-09-23
Bidrag till kulturmiljövård	35 505:- inkl. moms (90% av de kulturhistoriskt motiverade kostnaderna)
Rapport granskad av	Åsa Eriksson Green

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Årets bidragsarbete ingår i ett bemyndigandebeslut som löper 2013–2015. Arbetet kan ses som en fortsättning på de vårdinsatser som utfördes 2011 och 2012. Dessförinnan utfördes diverse bidragsåtgärder 2003 (Regionmuseets rapporter 2003:79, 2011:27 och 2012:12). Det ska även nämnas att Agusastugan under 2010 ingick i ett lerprojekt, och vid tillfället omputsades de nedra fackfyllningarna på södra gaveln (varav tre gjordes om under årets arbete).

Skyddsföreskrifter enligt KML

Agusastugan skyddas sedan 1963 som byggnadsminne.

Utförda åtgärder

Fasader

Tre fackfyllningar på södra gaveln omputsades efter att den befintliga, förbrukade lerputsen tagits bort (fig.1). Innan omputsning vättes fackfyllningarna, som består av tegel och lersten, med vatten och slammades därefter med lersluring (lera uppvispad med vatten). Nytt bruk, bestående av mjukgjorda äldre, lokala lerstenar, ältades i tvångsblandare tillsammans med grus i delarna 1:1 (ingen armering tillsattes i det påfallande feta bruket). Fraktionen på gruset, som hämtades hos Bjärlöv grus & shakt, är 0–3 mm. Ny puts påfördes för hand till en tjocklek av 1–3 cm samt ströks i två omgångar med lerslätta (konkav putsbräda av trä). Vittning skedde i tre omgångar med kalkmjölk och kalkborste, varav första strykningen skedde då lerputsens fortfarande var fuktig. Vittning skedde även partiellt på byggnadens övriga fackfyllningar (där det ansågs nödvändigt).

Se vidare under Iakttagelser under restaureringen.

Fig. 1. De tre omputsade fackfyllningarna på södra gaveln.

Fönster

På södra gavelröstet ersattes den äldre fönsterbågen med en nyttillverkad, i mått och utformning likt den äldre förlagan (fur, pluggad och utan hörnjärn). Befintligt munblåst glas återanvändes och glaset fästes med stift och linoljekitt. Bågen hålls på plats med böjda spik. Förlagan till ny båge var gammal men bedöms inte vara original. Eventuellt är det en äldre ”uddabåge” som monterats in i gavelröstet i samband med ett omfattande fönsterbyte på 1980-talet. Den ersatta bågen förvaras på vinden.

Fig. 2. Ny båge på södra gavelröset.

Övrigt

Komplettering av uttjänta/försvunna locklister har skett på huvudbyggnadens västra långsida (fig. 3) och på logens östra gavel, där även en vattbräda monterats (fig. 4). Nytt material är av både sågad gran och fur i blandade bredder. Fästning är gjord med blanka spik.

I fårhuset, beläget dikt an mot logens norra fasad, har den norra dörrstolpen fixerats genom att ett kvartsklucket ekträ slagits ner i jorden jämsides den instabila stolpen och fästs i denna med blanka spik.

Fig. 3. Västra långsidan.

Fig. 4. Logens östra gavel.

Fig. 5. Fårhusets norra dörrstolpe fixerad.

lakttagelser under restaureringen

De tre omputsade fackfyllningarna på södra gaveln omputsades så sent som 2010 i samband med projektet Lerteknik. Det är okänt varför hållbarheten i de två västra facken, bägge putsade med samma material (se fig. 6) skiljer sig åt. Eventuellt kan det handla om sättet att handha och efterbearbeta putsen, t.ex. att putsen på det ena facket komprimerats mer än det andra, lagts på med händerna alternativt slagits på med slev etc. Se vidare Rapport 2011:1 (reviderad 7 december 2011), Knadriks Kulturbygg.

Avvikelser från arbetshandlingar

Inga avvikelser har noterats.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Samtliga åtgärder är väl utförda i enighet med Länsstyrelsens bidragsbeslut. Då samtliga nedre fackfyllningar på huvudbyggnadens södra gavel är nygjorda och noga dokumenterade bör dessa partier i ett jämförande syfte årligen statusundersökas.

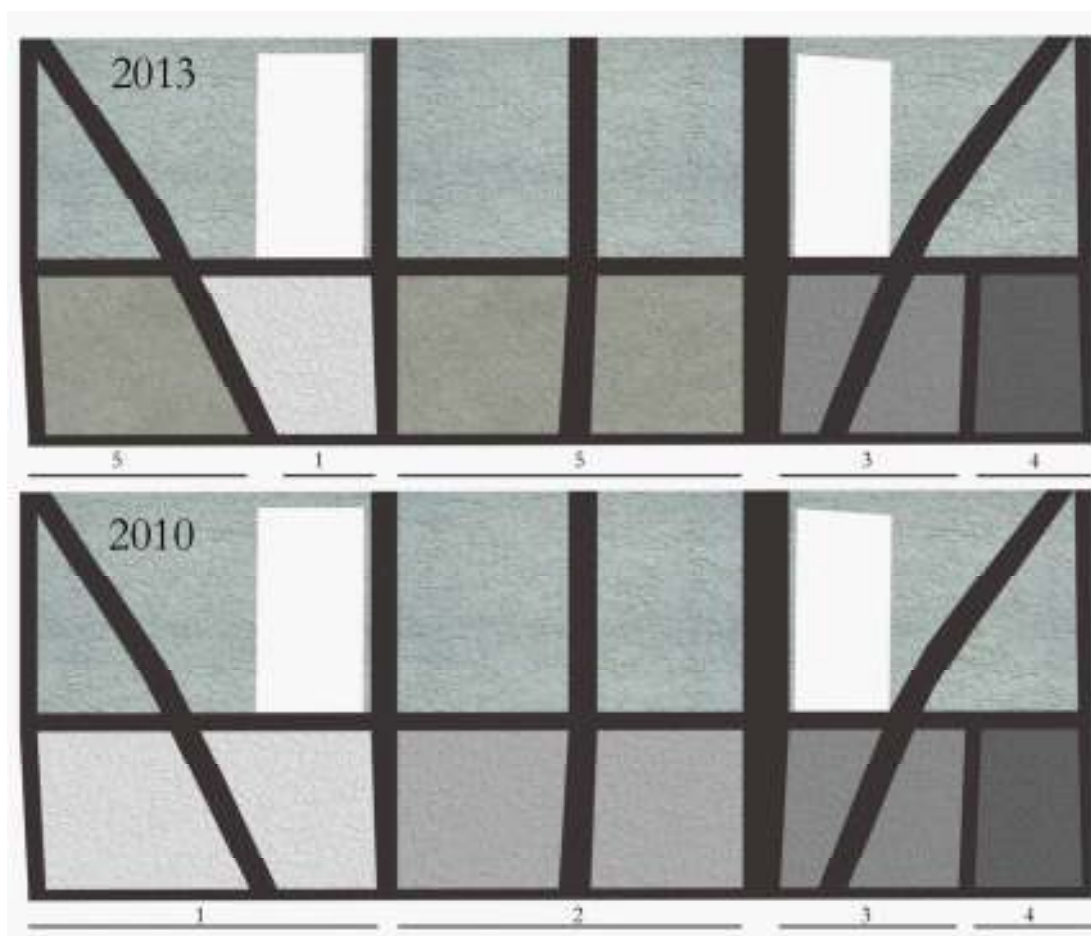

Fig. 6. Huvudbyggnadens södra gavel. Under Lerprojektet 2010 omputsades de nedre fackfyllningarna med: 1. Rent lerbruk på lersten och tegel, 2. Lerbruk med kalk (1:6) på lersten och tegel, 3. Lerbruk med kalk (1:1) på tegel och 4. Kalkbruk. Under arbetet 2013 ersattes det ena 1-materialet och bägge 2-materialen med 5; rent, fetare lerbruk på lersten och tegel. OBS, numreringen 1–5 är inte vedertagen i andra sammanhang än i denna rapport och är skapad endast i pedagogiskt syfte!

Övriga handlingar med relevans för ärendet

- 2012-08-30 Offert och åtgärdsplan 2013–2014
- 2012-09-02 Hembygdsföreningens ansökan om byggnadsvårdsbidrag
- 2013-06-05 Länsstyrelsen bidragsbeslut
- 2013-09-23 Slutbesiktningsprotokoll

Kristianstad 2013-10-15

Jimmy Jublin Alftberg

Regionmuseets E-rapportserie 2013

Kulturmiljö

1. Utvändig renovering av Stoby kyrka, Stoby sn, AM, Åsa Eriksson Green, 2012
2. Brösarps station, Ravlunda sn, AM, Helena Rosenberg, 2012
3. Gustav Adolfs kyrka – invändig ombyggnad, Helsingborg sn, AM, Maria Sträng, 2011–2012
4. Vittskövle kyrka – invändig ombyggnad, Vittskövle sn, AM, Jennie Björklund, 2012
5. Vattenmöllan – omläggning av östra takfallet, Brunnby sn, AM, Ingela Blomén, 2012
6. Stångby kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, Stångby sn, AM, Kerstin Börjesson, 2012
7. Västra Hoby kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, Västra Hoby sn, AM, Kerstin Börjesson, 2012
8. Håstads kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, Håstad sn, AM, Kerstin Börjesson, 2012
9. Tyggården, Kristianstad sn, AM, Helena Rosenberg, 2012
10. Hustoftagården, Väsby sn, AM, Anna Rabow och Heikki Ranta, 2010
11. Villa Sagan, Örkelljunga sn, AF, Helena Rosenberg, 2013
12. Norra Strö kyrka – ommålning av plåttak, Norra Strö sn, AM, Åsa Eriksson Green, 2008
13. Tobaksfröer i Skåne, Förstudie, Åsa Jakobsson, 2012
14. Helsingborgs rådhus – trappräcke i västra trapphallen, Helsingborgs sn, AM, Maria Sträng, 2011
15. Inventering och värdering av stenmurar i området Galgbacken, Dalby, PJ, Åsa Jakobsson och Patrik Olsson, 2013
16. Norra Mellby kyrkogård, Norra Mellby sn, VP, Jennie Björklund, Åsa Eriksson Green, Åsa Jakobsson och Emelie Petersson, 2012
17. Fritidsbadet i Ystad, Ystad sn, AF, Anna Rabow och Helena Rosenberg, 2013
18. Krubbemölla – omläggning av stråtak och restaurering av kvarnränna, Vitaby sn, AM, Emelie Petersson, 2013
19. Ekestad folkets park – renovering av betongtrappa, Österslöv sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2013
20. Ballingstorp och Per-Ols – diverse åtgärder 2013, Kviinge sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2013
21. Håstads kyrka – renovering av värmeanläggning, Håstad sn, AM, Kerstin Börjesson, 2013
22. Häglinge kyrkogård, Häglinge sn, VP, Åsa Eriksson Green, Åsa Jakobsson och Emelie Petersson, 2012
23. Hardeberga kyrka – kistplåtar i vapenhuset, Hardeberga sn, AM, Maria Sträng, 2011
24. Revinge kyrka – ny textiltförvaring, Revinge sn, AM, Maria Sträng, 2011
25. Vittskövle slott 2013, Vittskövle sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2013
26. Villa Petterssons tak, Svalöv sn, AM, Anna Rabow, 2012
27. Agusastugan 2013, Andrarum sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2013

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AM- antikvarisk medverkan
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt

FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning

PJ- projektrapport
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-byggn-ark-dokumentation

